

"ספר יוחסין" של ישראל הוא פי ה' שמשם נפח הקב"ה באדם נשמת חיים!

|| הרה"ג ר' פנחס פרידמן ||

**ביאור תשובת הקב"ה לאומות העולם שנתקנאו בישראל:
"הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין"**

נפש החיים: "ויפח באפיו נשמת חיים",

אם כן שורש נשמות ישראל נשאר תמיד בפיו של הקב"ה כביכול

"אורייתא קוב"ה וישראל חד הוא", כי שורש התורה

שניתנה בדיבור ושורש נשמות ישראל הם בפיו של הקב"ה כביכול

"ספר יוחסין" של ישראל הוא כביכול פיו של הקב"ה,

שמשם שורש התורה וגם שורש נשמות ישראל

האדמה כשאר בעלי חיים. ונראה לבאר כוונת הזוהר חדש בדרך מרווח, על פי מה שמצינו הקדמה נפלאה ב"ספר הליקוט" לרבינו האריז"ל (תהלים לב) וכן הוא ב"לקוטי תורה" להאריז"ל (שם), והנה הדברים בלשון קדשו:

"והנה כשברא הקב"ה את אדם הראשון, כל הנשמות שנכללו בו לא היו אלא נשמות ישראל, ואם לא היה חוטא לא היו אומות העולם יוצאים לעולם, ואחר שחטא נתערבו בו נפשות של אומות העולם, וזהו שאמר (יבמות סא.) אדם אתם [אתם קרויין אדם ואין העכו"ם קרויין אדם, כן] ישראל לכד היו כלולים כל נשמותיהם באדם הראשון".

הרי מבואר כי כשברא הקב"ה את אדם הראשון לא היו כלולים בו רק נשמות ישראל, כי נפשות הגוים נתערבו בו רק אחרי שחטא בעץ הדעת, נמצא לפי זה כי מה שכתוב: "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים", הכוונה בזה שנפח הקב"ה נשמה קדושה מפיו יתברך באדם הראשון ובכל נשמות ישראל שהיו כלולות עמו.

אולם הכתוב מסיים בצער גדול בתלונה על אדם הראשון: "ויהי האדם לנפש חיה", אין "ויהי" אלא לשון צער, כלומר הן אמת שהקב"ה נפח בו נשמת חיים, אולם על ידי שאכל מעץ הדעת נכנסו בו נפשות הגוים, ועל ידי זה: "ויהי האדם לנפש חיה", נכנסו בו נפשות האומות שהם בבחינת נפש חיה מן האדמה כשאר בעלי חיים.

שורש הנשמה

נשאר תמיד בפיו ה'

והנה כלל גדול הוא בכל דבר רוחני, שגם כאשר הוא יוצא ועובר ממקום למקום, השורש שלו נשאר תמיד במקום הראשון שמשם הוא יצא, מעתה כיון ששורש נשמות ישראל הוא בפיו של הקב"ה, שמשם יצאו ונכנסו באדם הראשון בבחינת: "ויפח באפיו נשמת חיים", הנה שם הם נשארים תמיד בבחינת שורש לכל נשמות ישראל.

וזהו שכתוב בפרשת עקב (דברים ח ג): "כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם". הכוונה בזה שלא נטעה לחשוב, כי אחרי שברא הקב"ה את האדם ונפח באפו נשמת חיים, הוא כבר חי בעצמו מאכילת לחם ושאר מאכלים, לא כן הדבר אלא עיקר קיום האדם הוא ממה שהקב"ה ממשיך לו בכל רגע חיות חדשה, משורש כל הנשמות שבפיו: "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם", ועל זה נאמר (נחמיה ט ו): "ואתה מחיה את כולם" – "מחיה" בלשון הוה שמחיה תמיד את האדם משורש נשמתו שבפי הקב"ה כביכול.

רעיון נשגב זה למדנו מדברי הגה"ק רבי חיים מוולאדין ז"ע ב"נפש החיים" (שער א פרק ט), אשר מרחיב בענין זה בדברים נפלאים, ונביא קצת מלשון קדשו השייך לענינו: "אמנם הענין שנקראת [הנשמה] בלשון נשימה, אין הכוונה בחינת נשימת האדם, אלא כביכול נשימת פיו יתברך שמו, כמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים".

(דברים יד א): "בנים אתם לה' אלקיכם", אבל שאר אומות העולם לא קיבלו נשמה משורש הקדושה מפיו יתברך, כמבואר בזוהר חדש (פרשת בראשית ד):

"תנו רבנן כל יומא ויומא כרוזא קרי, אתערנו בני קדישא עילאה ועבידו פולחנא דמאריכון, דאפריש לכוון מן שאר עמין, ויהב בכוון נשמתא קדישא דאתגזרת מכורסי יקריה. אמר רבי יודא, אם כן שאר עמין נשמתהון מאן אתר. אזדמן ליה רבי אלעזר, אמר ליה, תא חזי דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, דא היא נשמתא קדישא דאתגזרת מכורסי יקרא דמלכא עילאה, מאי כתיב ביה, ויהי האדם לנפש חיה, אמר רבי אלעזר, זו היא כח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים שנבראו מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה".

אמר רבי יצחק, אורייתא אתקבלא על אדם ואומרת, קוב"ה ברא לבר נש ויהב ביה נשמתא קדישא למהוי ליה חיינ לעלמא דאתי, והוא אתחזר בחוביה להווא נפשא חיייתא דאתגזרת מן ארעא לבעירתא ולחיייתא".

והנה הדברים בתרגום ללשון קודש:

"תנו רבנן כל יום ויום כרוז קורא, תתעוררו בני קדושים עליונים ועשו עבודת אדוניכם, שהפריש אתכם משאר האומות, ונתן בכם נשמה קדושה שנחצבה מכסא כבודו. אמר רבי יודא, אם כן שאר אומות נשמתם מאיזה מקום, נזדמן לו רבי אלעזר, אמר, בא וראה דכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, זו היא נשמה קדושה שנחצבה מכסא הכבוד של המלך העליון, מה כתוב בו, ויהי האדם לנפש חיה, אמר רבי אלעזר, זו היא הכח שניתן לבהמות ולחיות ולדגים שנבראת מן האדמה, דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה".

אמר רבי יצחק, התורה קובלת על האדם ואומרת, הקב"ה ברא את האדם ונתן בו נשמה קדושה כדי שיהיה לו חיים לעולם הבא, והוא החזיר בעוונותיו את אותה נפש חיה שנחצבה מן הארץ לבהמות וחיות".

אמנם דברי הזוהר חדש צריך ביאור, שהרי מכיון שכל האומות יצאו מאדם הראשון, איך אפשר לומר כי מה שנפח הקב"ה באדם הראשון נשמת חיים לא היה אלא לישראל, אבל שאר האומות לא קיבלו רק נפש חיה שנבראה מן

מזעיר הנהגת הקב"ה למעלה, כי מטעם זה ברא הקב"ה את האדם בצלמו ככתוב (בראשית א כז): "ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו", כדי שיהיה בבחינת "משל" להבין על ידו את ה"נמשל" הרוחני בהנהגת אלקי למעלה.

ומזה נשכיל להבין, כי כמו שאנו רואים אצל בשר ודם שהוא נופח בפיו מפנימיותו, כן מה שכתוב על הקב"ה: "ויפח באפיו נשמת חיים", הכוונה שהקב"ה נפח בבחינת פיו כביכול מפנימיותו את הנשמה באדם הראשון, כמו שכתב בעל התניא ב"ליקוטי אמרים" (פרק ב) בשם הרה"ק רבי חיים ויטאל זצ"ל שקיבל ממורו ורבו רבינו האריז"ל:

"דלכל איש ישראל אחד צדיק ואחד רשע יש שתי נשמות... נפש אחת מצד הקליפה וסטרא אחרא, והיא המתלבשת בדם האדם להחיות הגוף, וכדכתיב כי נפש הבשר בדם היא, ונפש השנית בישראל היא חלק אלוך ממעל ממש, כמו שכתוב ויפח באפיו נשמת חיים, ואתה נפחת בך, וכמו שמבואר בזוהר מאן דנפח מתוכיה נפח, פירוש מתוכיותו ומפנימיותו, שתוכיותו ופנימיותו החיות שבאדם מוציא בנפיתו בכח".

כי הגם שהקב"ה אינו גוף ולא ישיגו אותו משיגי הגוף, בכל זאת שייך לומר שהקב"ה נפח כביכול בפיו נשמת חיים באדם הראשון, כמו שמצינו בתורה נביאים וכתובים כינויי הגוף על הקב"ה, (דברים יא יב): "עיני ה' אלקיך". וכן (זכריה ד י): "עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ". וכן (שמות ט ג): "הנה יד ה' הויה במקנך", וכן (במדבר כב כב): "ויחר אף אלקים". וכבר מבואר בספרים הקדושים שכל הכינויים הללו, הם צינורות השפע וכוחות הקדושה שנמשלים לאיברי הגוף, שהקב"ה מתלבש בהם כדי להשפיע לעולם הזה.

"ויפח באפיו נשמת חיים" לישראל ולא לשאר אומות

אמנם ראוי לדעת כי נשמת חיים זו שנפח הקב"ה באדם הראשון, לא ניתנה רק לבני ישראל עם קדושו שנקראים בנים לה' ככתוב

פרשתנו פרשת במדבר (א ב): "שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם". דרשו על כך חכמינו ז"ל במדרש (ילקוט שמעוני פרשת במדבר):

"בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם... כשם שבני מביאין, ויתילדו על משפחותם, לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצוות, אלה המצוות אשר צוה ה' את משה אל בני ישראל בהר סיני, ואחר כך וידבר ה' במדבר סיני שאו את ראש כל עדת בני ישראל, שלא זכו ליטול את התורה אלא בשביל היוחסין שלהן".

והנה על עצם שאלתם של אומות העולם: "מה ראו להתקרב יותר מן האומות", כבר תמארו המפרשים הלא מקרא מלא דיבר הכתוב (דברים לג ב): "ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן ואתה מרכבות קודש מימינו אש דת למו". ופירש רש"י: "משעיר למו, שפתח לבני שעיר שיקבלו את התורה ולא רצו. מהר פארן, שהלך שם ופתח לבני ישמעאל שיקבלו ולא רצו", אם כן מה להם כי יתלוננו: "מה ראו להתקרב יותר מן האומות".

ותירצו על פי מה ששינו בגמרא (שבת פח.): "ויתיצבו בתחתית ההר, אמר רבי אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם". הנה כי כן זהו ששאלו אומות העולם, מה ראה הקב"ה לקרב את ישראל לסייע להם לקבל את התורה על ידי כפיית ההר, ואילו על אומות העולם לא כפה הקב"ה את ההר כגיגית, והרי זה כמו ששינו בגמרא (ע"ז ב): כי לעתיד לבא יבואו הגוים בטענה להקב"ה: "כלום כפית עלינו הר כגיגית".

אמנם לפי זה צריך ביאור מה שהשיב להם הקב"ה: "הביאו לי ספר יוחסין כשם שבני מביאין", מהו הקשר בין כפיית ההר לספר יוחסין, וכי אם אין ספר יוחסין אי אפשר לכפות עליהו הר כגיגית. עוד צריך ביאור להבין דקדוק לשון המדרש: "סתם פיהן הקב"ה". עוד ראוי ליישב קושיית התוספות (שבת פח. ד"ה כפה), לשם מה כפה הקב"ה על ישראל את ההר כגיגית כדי שיקבלו את התורה, הלא כלל ישראל כבר קבלו את התורה מרצונם הטוב כשהקדימו נעשה ונשמע.

שורש נשמות ישראל

בפיו של הקב"ה כביכול

כדי ליישב כל זה נקדים הקדמה יקרה מפז ומפנינים מהזוהר הקדוש ומספרים הקדושים פעמים אין ספור, כי שורש נשמות ישראל הוא כביכול בפיו של הקב"ה, שמשם נפח בתוך האדם נשמת חיים, ככתוב (בראשית ב ז): "וייצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה".

והנה מקרא מלא דיבר הכתוב (איוב יט כו): "ומבשרי אחזה אלוך". כלומר מהנהגת האדם בשר ודם למטה נוכל להשכיל להבין מעט

בהמשך דבריו הוא מבאר ששורש נשמות ישראל נשאר תמיד למעלה כביכול בפיו של הקב"ה, ומה שירדה מהנשמה למטה להתלבש בגוף האדם איננו רק ניצוצי אורות מתוך שורש הנשמה:

”אמנם בחינת הנשמה, היא הנשימה עצמה שפנימיות עצמותה מסתתרת בהעלם, ומקורה ברוך כביכול בתוך נשימת פיו יתברך שמו, שאין עצמות מהותה נכנסת כלל בתוך גוף האדם... רק בהירות ניצוצי אור מתנוצצים ממנה על ראש האדם הזוכה אליה, כל אחד לפי מדרגתו ולפום שיעורא דיליה...”

וזהו שאמר הכתוב (איוב לב ח) ”אכן רוח היא באנוש ונשמת שדי תבינם, רצונו לומר שבחינת הרוח הוא משתלשל ומושפע וכנס בתוך האדם, אבל הנשמה שהיא נשמת שדי, רצונו לומר נשימת פיו יתברך, אין עצמותה מושפע ומתגלה בתוך האדם, כי היא מרומים תשכון בתוך פיו יתברך כביכול, רק שהיא הנותנת לו בינה בניצוצי אורה עליו, להשכילו בעמקי מצפוני התורה הקדושה”.

”כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה”

בהמשך דבריו מבאר ה"נפש החיים" (פרק טז) על פי האמור מאמר חכמינו ז"ל במדרש (שמו"ר מא ג):

”ויתן אל משה, הדא הוא דכתיב (משלי ב ו) כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה... למה הדבר דומה, לעשיר שהיה לו כן, בא בנו מבית הספר מצא תמחוי לפני אביו, נטל אביו חתיכה אחת ונתנה לו, מה עשה בנו, אמר לו איני מבקש אלא מזה שבתוך פיך, מה עשה נתנו לו, ולמה על שהיה מחבבו נתן לו מתוך פיו, הוי כי ה' יתן חכמה, וכל מי שהוא מחבבו יותר מפיו דעת ותבונה”.

מבאר ה"נפש החיים" כוונת המדרש:

”שבקשת הבן יקיר להשיג, שיושפע בו מניצוצי אור בחינת הנשמה, אשר מקורה נעלמה בנשימת פיו יתברך שמו. ורמזו עוד בלשונם הקדוש, שהמשילו לתינוק הבא מבית הספר דוקא, הודיעו נאמנה שאין מבוא בעולם להשיג בחינת ניצוצי אור הנשמה, אם לא על ידי העסק והעיון והתבוננות בתורה הקדושה בקדושה, כי שניהם ממקור אחד באים כידוע למכין”.

פירוש, כמו ששורש נשמות ישראל הוא מפיו יתברך בבחינת: ”ויפח באפיו נשמת חיים”, כן שורש כל התורה הוא בפיו של הקב"ה, שמשם יצא הדיבור של הקב"ה לישראל במתן תורה ככתוב (שמות כ א): ”וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר”, ומזה נשכיל להבין כי כאשר אדם רוצה להמשיך ניצוצי אור משורש הנשמה שטמון בפיו של הקב"ה, הרי הוא צריך להידבק בעסק התורה ששרשה גם כן בפיו של הקב"ה, ועל ידי זה הוא זוכה להמשיך משם ניצוצי אור גם לנשמתו.

על פי האמור ממשיך ה"נפש החיים" לבאר מאמר המדרש (שמו"ר מא ג): ”בשעה שעמדו ישראל על הר סיני לקבל את התורה, היו מבקשים לשמוע הדברות מפי הקב"ה... כמו שכתוב (שה"ש א ב) ישקני מנשיקות פיהו”. הכוונה בזה: ”שבעת המעמד המקודש זכו כולם שהיה חופף ומאיר עליהם, זיו ניצוצי זהר בחינת הנשמה מנשימת פיו יתברך כביכול”.

בדרך זו הוא ממשיך לבאר (שם בהג"ה) דברי הזוהר הקדוש (פרשת אחרי עג): ”ג' דרגין אינון מתקשרין דא בדא, קוב"ה אורייתא וישראל”. הביאור בזה, כי מאחר ששורש התורה הוא בפיו של הקב"ה, שמשם יצאו דיבורי התורה לישראל, וגם שורש נשמות ישראל הוא בפיו של הקב"ה ככתוב: ”ויפח באפיו נשמת חיים”, נמצא כי בפיו של הקב"ה קשורים יחד ”קוב"ה אורייתא וישראל”, והחוט המשולש לא במהרה ינתק. אלו תוכן דבריו הקדושים.

”כל המשמיע קולו תלמודו מתקיים בידו”

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שהפליגו חכמינו ז"ל בגודל הענין לעסוק בתורה דוקא בקול ובדיבור, כמבואר בגמרא (עירובין נד.): ”אמר ליה שמואל לרב יהודה, שיננא [חריף] פתח פומיך קרי [פתח פיך ותקרא מקרא], פתח פומך תני [פתח פיך ותשנה משנה], כי היכא דתתקיים ביך ותוריך חיי [כדי שתאריך ימים], שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה”.

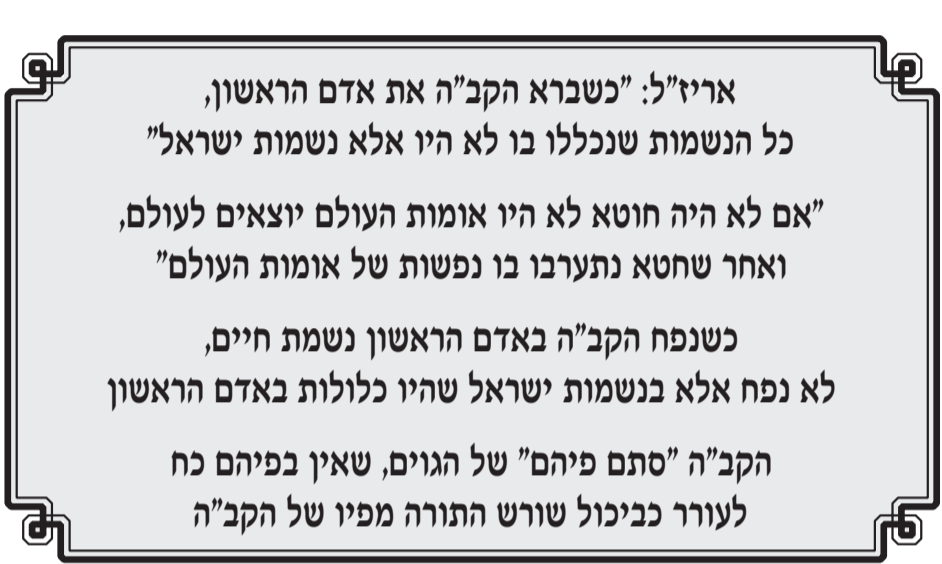
כך מצינו בגמרא (שם): ”ברוריה [אשתו של רבי נחמן], אשכחיה להווא תלמידא דהוה

תורה שלומדים ישראל למטה. ונראה לבאר הענין על פי מה שביאר ה"טורי זהב" (או"ח סימן מז ס"ק ה) מה שתקנו חכמינו ז"ל לסיים ברכת התורה: ”ברוך אתה ה' נותן התורה” בלשון הוה ולא ”נתן התורה” בלשון עבר, וביאר בלשון קדשו:

”ונראה לי עוד שתקנו לחתום 'נותן התורה, שיש במשמעותו לשון הוה ולא 'נתן בלשון עבר, אלא הכוונה שהוא יתברך נותן לנו תמיד בכל יום תורתו, דהיינו שאנו עוסקים בה וממציא לנו הוא יתברך בה טעמים חדשים”.

בא וראה מה שכתב בענין זה ב"תורת חיים" (ב"מ פה):

”ונראה דלהכי יסדו בחתימת ברכת התורה, ברוך אתה ה' נותן התורה, ולא תקנו לומר נתן

התורה כמו שתקנו לומר בפתיחת הברכה היא [ונתן לנו תורת אמת], רמז שעוד היום הוא נותן התורה, והוא קול שפע הבא ממנו למי שזוכה בו, והמחדש חידושי דאורייתא אינו לא רואה ולא שומע, רק קול שפע הבא מאתו יתברך נחה עליו. ונראה דהדא הוא דכתיב (תהלים קמו ט) 'מגיד' דבריו ליעקב, ולא כתיב 'הגיד' דבריו ליעקב, משמע נמי כי עוד היום מגיד דבריו ליעקב”

על פי כל האמור יש לומר הביאור בזה, כי היות ששורש התורה הוא בפיו של הקב"ה, אשר משם יצאו ונתגלו אותיות התורה על ידי דיבורו של הקב"ה לישראל, לכן אם אנו רוצים להמשיך השגות וגילויים חדשים בתורה, החובה מוטלת עלינו לעורר דיבורו של הקב"ה בתורה, שאז על ידי הדיבור שיוצא מפיו של הקב"ה ששם הוא שורש התורה, נמשכים משם השגות וגילויים חדשים בבחינת ”נותן התורה” בלשון הוה.

מעתה כיון שכלל גדול הוא בזוהר הקדוש (פרשת לך לך פח): ”באתערותא דלתתא אשתכח אתערותא לעילא”, כלומר אם רוצים לעורר איזה ענין למעלה צריך להקדים לכך התעוררות מלמטה, על כן צריך איש ישראל לעסוק בתורה למטה בקול ובדיבור היוצאים מפיו, ועל ידי זה באתערותא דלתתא אתער לעילא, שגם הקב"ה יעסוק ממש בתורה זו בפיו, וכאשר הקב"ה אומר הלכה זו מפיו ששם הוא שורש התורה, נמשכים משם גילויים והשגות חדשים בתורה לתלמיד חכם זה שגרם לדיבור זה של הקב"ה, והרי זה ממש בבחינת: ”כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה”, שהקב"ה נותן חכמה על ידי שאנו ממשיכים מפיו שורש התורה דעת ותבונה.

הנה כי כן יאיר לנו להבין גם כן מה שאמר שמואל לרב יהודה: ”שיננא [חריף] פתח פומיך קרי [פתח פיך ותקרא מקרא], פתח פומך תני [פתח פיך ותשנה משנה], כי היכא דתתקיים ביך ותוריך חיי [כדי שתאריך ימים], שנאמר כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה”.

הביאור בזה, כי היות שהתורה וישראל קשורים זה בזה בקשר אמיץ בל ימוט, שהרי שורש התורה וגם שורש נשמות ישראל הם בפיו של הקב"ה, לכן כאשר איש ישראל עוסק בתורה בפיו, יש בכוחו לעורר שיאמר הקב"ה בפיו כביכול תורה זו משמו, ואז נמשך הבל מהפה של מעלה לחדש את החיות של הנשמה לאותו אדם שגרם לדיבור זה של הקב"ה, וזהו שמביא ראיה מהפסוק: ”כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה”.

”כי הם חיינו ואורך ימינו”

על פי האמור נשכיל להבין מדוע אין לישראל שום קיום וחיות בלי עסק התורה, כמו שאנו אומרים בברכת קריאת שמע של ערבית: ”כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה”, כי מאחר ששורש החיות של איש ישראל הוא מהפה של הקב"ה, שמשם יצאו דיבורי התורה ומשם עדיין נמשך אור התורה בכל יום בבחינת: ”נותן התורה”, על כן על ידי עסק התורה אנו מעוררים את הדיבור של הקב"ה מפיו, ועל ידי הבל היוצא מפי הקב"ה מתחדשת גם החיות של איש ישראל בבחינת: ”ישקני מנשיקות פיהו”.

מעתה מיושב היטב קושיית התוספות, מדוע היה צורך לכפות על ישראל הר כגיגית כדי שיקבלו את התורה, הלא כבר הקדימו מרצונם הטוב נעשה לנשמע, אך לפי האמור הביאור בזה, שביקש הקב"ה להודיע להם בזה, שיכירו במציאות שכל שורש חיותם הוא משורש התורה מפיו יתברך, ואם לא יעסקו בתורה לא תתחדש להם חיות משורש הנשמות שבפיו יתברך.

וזהו שאמר לישראל: ”אם תקבלו את התורה מוטב”, כי אז יהיה לכם קשר עם שורש התורה שבפי הקב"ה וימשך לכם חיות משם, ”ואם לאו”, שלא תקבלו את התורה, ”שם תהא קבורתכם”, כי יופסק הקשר ביניכם לבין הפה העליון שמשם יצאה התורה, וממילא לא יהיה לכם חיות שמתחדשת בתמידות מהפה.

הנה כי כן יאיר לנו להבין כוונת המדרש שהבאנו בתחילת המאמר: ”בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהן הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם, שנאמר הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין”.

הכוונה בזה כי מאחר שתכלית קבלת התורה, היא לא רק כדי שישגו ישראל את התורה שנתן להם הקב"ה בהר סיני, אלא יוסיפו להשיג מה שהקב"ה נותן להם את התורה בכל יום בהשגות חדשות, שעל כך אנו מברכים: ”ברוך אתה ה' נותן התורה” בלשון הוה ולא ”נתן התורה” בלשון עבר.

על כן דוקא ישראל ששורש נשמתם הוא מפיו של הקב"ה כביכול בבחינת: ”ויפח באפיו נשמת חיים”, הנה ראויים הם לקבל את התורה ששרשה גם כן מפיו של הקב"ה, כי על ידי שיעסקו ישראל בתורה בפיהם יזכה לעורר למעלה שגם הקב"ה יעסוק בתורה בפיו, ועל ידי זה ימשך להם השגות חדשות בתורה בבחינת ”נותן התורה”.

אולם אומות העולם שאין להם שורש נשמה מפה של הקב"ה, אין להם כח זה לעורר בפיהם שיעסוק הקב"ה גם כן בתורה בפיו, נמצא שאין שום תועלת הנרצה בעסק תורתם. וזהו שהדגישו חכמינו ז"ל באמרם: ”סתם פיהן הקב"ה”, כלומר ססתם פיהם שאין בכח פיהם לעורר הפה של מעלה, ”אמר להן הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין”, ”סספר היוחסין שלהם הוא הפה של הקב"ה כביכול שנפח בהם נשמת חיים”.